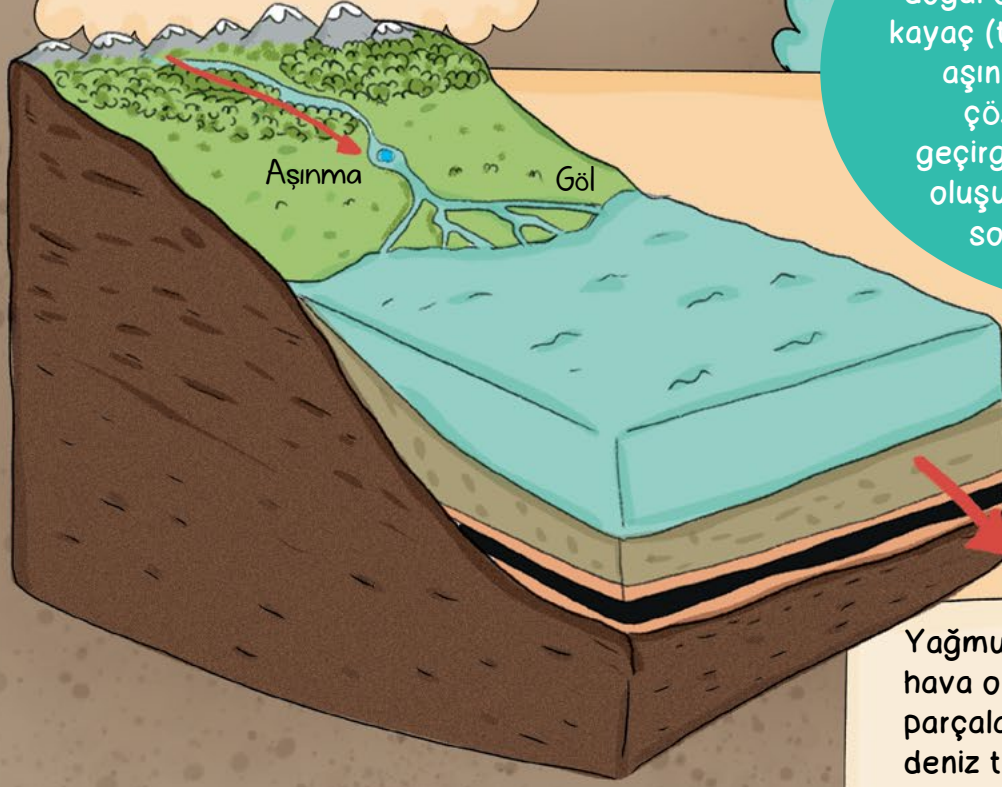

Obruklar

Birer doğa harikası olan obruklar derin doğal kuyulara benzer. Ülkemizde özellikle Tuz Gölü'nün güneyinde, Obruk Platosu denilen bölgede yer alırlar. Tatlı sularıyla çevredeki yerleşim yerlerine hayat veren obruklar, aynı zamanda tarım alanlarının sulanmasında da kullanılır.

Ülkemizde Obruk Platosu'nda yer alan çok sayıda obruğun yanı sıra Kırşehir, Mersin ve Kastamonu gibi pek çok kentte de obruklar var.

Bir ya da daha çok mineralin bir araya gelmesiyle doğal olarak oluşmuş kütlelere kayaç (taş) adı verilir. Kayaçların aşınmaya karşı dirençleri, çözünebilir olmaları ve geçirgenlikleri yer şekillerinin oluşumunda ve gelişiminde son derece önemlidir.

Birikerek sıkışan
tortullar

Yağmur, kar ve rüzgâr gibi hava olayları sonucunda kayaçlar parçalanarak küçülür. Akarsu ve deniz tabanına sürüklenip burada üst üste birikerek sıkışırlar. Bunun sonucunda tortul kayaçlar oluşur. Obruklar da işte bu tortul kayaçlarda meydana gelir.

Tortul kayaç katmanları

Konya'da bulunan, 80 metre genişliğe ve 145 metre derinliğe sahip Kızören Obruğu

Obrukların oluşumunda büyük ölçüde yeraltı suları etkilidir. Yeraltı suları, çözünmüş hâlde karbondioksit içerdiğinden asit özelliği taşır. Yeraltındaki gözenek ve boşluklarda bulunan yeraltı suları, yüzey sularıyla birlikte doğadaki kireçtaşı gibi tortul kayalar çözer. Yüzlerce yılda gerçekleşen bu olay, yeraltında boşlukların hatta mağaraların oluşmasına neden olur.

Yeraltında oluşan mağaradaki su seviyesi kuraklık ya da başka bir nedenle azaldığında mağaranın tavanı aniden çöker ve obruk oluşur. Ancak mağaranın üzerindeki toprak fazla ağır değilse obruk yavaş yavaş aşınarak da oluşabilir. Obrukların derinliği 250-300 metreyi bulabilir. Bazı obrukların içinde su vardır. Bunlara karstik göl ya da obruk gölü denir. Obruk gölleri yeraltı sularıyla beslendikleri için suları tatlıdır.

Turizm alanına dönüştürülmüş bir obruk

Buğday tarlasında oluşmuş bir obruk

Karaman'daki bir tarlada oluşan, 10 metre derinliğindeki obruk

Anadolu'daki kuraklık yeraltı sularının kurumasına ve çölleşmeye neden oluyor, Konya Ovası'nda oluşan obruklar da bu kuraklığın bir sonucu olarak görülüyor. Bu durum aynı zamanda tarım arazilerinin de giderek azalması anlamına geliyor.

Obruklar her ne kadar birer doğa harikası olsa da insan yaşamını da etkiler. Obrukların sıkça meydana geldiği bölgelerde yaşayan insanların bulundukları bölgelerden ayrılmaları gerekebilir. Özellikle ekin ekme ve hasat dönemlerinde tarlalara giren traktör ve biçerdöver gibi araçların oluşturduğu titreşimler, obruk gelişimini hızlandırabilir.

Mehmet Koçak
Çizim: İrma Zmiric Çetinkaya